

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50 „
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25 „
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov.,
v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročilnice se upravnštvo ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Torrente št. 12. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglaš in oznanila se računajo po 7 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnštvo v ulici Torrente 12. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

Naši delalci in prihodnost.

II.

Danes nikdo ne more dvojiti več, da so delalci važen faktor v javnem življenju. Delalci so proizvajalci dela, z delom pa padajo ali rastejo materijalni in ob enem tudi duševni probitki. Samo delalno produktiven narod more napredovati v vsakej stroki. Z delom se množi narodno gospodarstvo in o tem zavisi moralna in telesna moč in blagostanje; to so namreč bistveni uslojevi življenja, početki in temelj narodnega obstanka.

Priznavajoči to važnost, uvidimo lahko precej, kolike važnosti je pouk in navod k redno-dobremu stanju delalcev. To je tudi vzrok, da je vstalo danes toliko učiteljev delalcem, ki z svojimi teorijami in nazori — mnogokrat krivimi — skušajo dati delalcem trdno mesto v ljudskem življenju. Pri nas ni bilo dosedaj sile o tem razpravljati, ker so bili delalci sami domačini, za delo iskani, tedaj dobro plačani. A sedaj, ko nam je začela tuja konkurenca izpodbijati noge, treba, da se organizujemo. Mnoga sila in potreba, katero sicer obžalujemo, večkrat je koristna, ker tira človeka, da napne svoje sile, da skupi vsa svojstva, kako se v prihodnje ogniti takim nepravilnostim.

Vsak človek ljubi sebe. To je skoz naravno, tako nam je vrojeno. Vsak išče pota, da si zagotovi svoj obstanek; na to ga tira prirodni nagib. Ali človek ne može živeti sam za sebe. Vsak je član kake zajednice, bodisi obitelji, občine, naroda ali države. Človek je toraj društveno bitje in ostaje tak, akoprav gleda le na svojo lastno korist. Kdor marljivo in pošteno za se skrbi, posredno pomaga tudi svojemu sosedu; le kdor se okorišuje z revščino drugega, ta nemore imeti sreče. Velika je to sreča človeku danes, ako to spozna. Ne bode se tak bal delalskih družtev, ne poštene konkurence. Delalska zadruga je toraj živa potreba v naši okolici.

Nekaj let sém začeli so prihajati čez morje sem tuji delalci vseh strok. Niso to sicer zadruga, ker nima med seboj stalne notranje vezi, ali na zunaj so vendar nekako združeni, ker skupno dolže, skupno prevzima delo, skupno se pogajajo itd. To je našemu delalcu konkurenca

in je blagotvorna — dokler je poštena. Ona namreč ustvarja red v gospodarskem življenju. Zavrgljiva in slaba je le tedaj, ako gospodar gleda na velike probitke pri svojem poslu, in da daje delalcem, koliko more majhno plačo. Tega pa ni konkurenca sama ob sebi kriva, nego ljudje, koji z nepoštenimi sredstvi vojujejo proti svojim tekmečem. Naš narod nima bogatašev, radi tega ni tudi velikih podjetij pri nas; posledica temu je, da si mora ogromna množina delalcev drugod iskati zasluzka, ker ni razmerja med silo delalcev in domačih podjetnikov. Do naj-novejših dni je bilo skoraj prirojeno našim ljudem — mnogo je še danes takih — da ne bi šli za živo glavo na tuje. Mnogi so vsled tega tožili na ubožstvo, a storili niso nič, da ono prestane. Marsikdo mi bude ugovarjal, da se na tujem delalci pokvarijo, in mnogo slabega domu prinesejo. Res, no jaz mislim na delalca poštenjaka, ki nema druge skrbi, nego pridno delati, in od zasluzka kolikor mogoče prirediti.

Kdor do dobrega pozna naše okoličane, pritrdi mi, da je redek oni, ki bi imel pravi pojem o štedljivosti (varčnosti). Vendar je ona posebno danes tako potrebna kakor nikdar. Starost naj uživa, ali mladost mora delati in štediti. Kdor ne mara delati in truditi se v mladosti, ta bode na starost trkal na tuja vrata, proseč tuje pomoči. Tega žalibože mnogi nečejo razumeti; a to je eden od glavnih vzrokov našega siromaštva. Kar se v tednu zasluzi, v nedeljo se potroši. Delalec ne misli na družino, še menj na prihodnost. Štedljivosti se posmehujejo, češ, denarja bo vedno na svetu, ne misleči da pride lahko dan, ko bo sicer denar, toda ne v njihovem žepu. Ta nemarnost in nehajstvo, zelo ukoreninjeno pri vseh južnih Slovanih, edina je lastnost, ki nas veže z vzhodom; ali ker smo se v drugem polpoluma prišli usiljene zapadne „kulture“, treba, da se poprimemo tudi štedljivosti. Naši ljudje kaj radi svetkujejo, naj si bodi „rdeč ali črn svetnik v pratiki“. Gotovo je, da ne iz prave pobožnosti — o tem svedoče prazne cerkve — nego, ker radi „počivajo“. Novci v žepu jih pečejo in ni jim mira, dokler jih ne potroše. Tako se propada od dne do dne;

kajti to ni pot do blagostanja. Ono se doseže le s trudom in naporom. Novčič na novčič naraste stotina. „A kaj če meni „šoldo“, govori neumno marsikdo. Kdor „šoldo“ prezira, od njega beže forinti. Prihrani vsak teden forint, koncem leta je to lepa svotica, za katero se da kaj potrebnega kupiti. Hrani tako nekaj let, evo lepe glavice! Kdor ne veruje, da je bolan, temu so zastoj zdravniki na svetu. Tako se godi s pojedinci naših okoliških delalcev. Edino sredstvo pretečemu njihovemu propadu so delalske zadruge.

V naši okolici je več premožnih mož — delalcev, kateri podvzajajo na lastne roke manjša dela. Ako bi se več takih združilo, ustanovile bi se lahko večje delalske zadruge (društva), katere bi se lahko lotile večjih podjetij. Seveda trebalo bi tacemu društvu kapitala.

Piscu je poznano nekaj takih „malih“ podjetnikov v okolici, ki niso morda ravno brez kakoga stotaka ali tisočaka. Taki naj bi se skupili in zjediniili tudi z boljimi delalci, ter ustanovili delalsko zadrugo. Taka zadruga ne bi se sicer mogla lotiti del, kjer treba zalagati milijone, vendar bi lahko prevzela zidanje in popraviljanje hiš, javnih poslopij, manjših obalnih del, popraviljanja tlaka, vodovodov itd. Naši okoličani so na glasu kot izvrstni kamenoseki in zidarji; v Austriji in tudi zunaj je malo kje bolj; njihovo delo je trdno, lepo in jim gre tudi naglo od rok; a to so dan danes pri delalcu glavne sposobnosti. Le stare navade „blau Montag“ nečejo o njej čuti. Le zadruga bi „sveti pondeljek“ odpraviti mogla. Imela bi stalno število zapisanih delalcev, katero bi bi se pomnožilo pri večjih podjetjih z nevpisanimi. Zapisani bi bili gotovi skoro vednega dela, ter bi za to dobroto plačevali male odstotke ustanovnikom zadruga — ali bolje zadrugi sami. O smrti ali izstopu povrnil bi se ta denar, koji bi bil ob enem „garancija“ (zagotovilo) za delalčovo točnost in gotovost. O medsebojni podpori bi tu ne bilo govora, vsi delalci (zadrugarji) bi morali biti namreč udje „delalskega podpornega društva“. Na ta način bi „delalsko podporno društvo“ ogromno naraslo, kar bi imelo gotovo blagodejen vpliv na razvoj slovenskega življa v Trstu in okolici. Oglejmo si le,

koliko izpodriva tržaška „società degli scalpelini“ naše domače kamenosেকে, kateri, mesto da sami prevzima večja dela, morajo večkrat prosjačiti, da jih omenjeno društvo vzame na dnino. Imenovano društvo pa je verna podružnica večjega društva „Società operaia“, na čelu s zloglasnim Raskovičem, katerega nam pretivno delovanje je, žal! predobro poznano. „Učimo se od neprijateljev!“ S takim delovanjem bi se izpolnila najglavnejša točka programa pokojnega Dolence, ki je snoval ogromno narodno-delalsko združenje kot pogojni temelj narodnemu razvoju in napredku naših okoličanov. Gotovo je, da bi se bolj in bolj vsredotočilo delovanje na okoliški narod; in kolike znamenitosti je to, ve le oni, ki tukaj živo čuti potrebo narodnih agitatorjev in vodilne inteligence.

Taka delalska zadruga ne treba, da ima mnogo pravil; najbolje je, da se ustvari v obliki „priproste vdružbe“ (asociacija). Priprosto tako vdruženje bila bi neka mala vrsta ali oblika delniškega društva. Delničarji (zadrugarji) ne bi mnogo stavili na koko, a oživotvorili bi lahko večja podjetja. Danes se skoro vsa podjetja vrše na tak način, ker se tukaj daje prilika tudi priprostemu delalcu, da se udeleži podjetja in dobička. Pri nas nemamo še razbistrenih pojmov o teh zadrugah; ali obči napredek bode tudi na nas zadel in potreba nas bode učila ustvarjati taka ekonomična čuda, kakor je ustvarjajo n. pr. „potrošne družbe“ na Francozskem in Angležkem. Dobro bi toraj bilo, da se prične precej s poučevanjem delalcev o socijalno-ekonomičkih zadrugah i podjetjih. Danes je neizogibna potreba, da se tudi mi bavimo z socijalnim vprašanjem, katero zanima nedvomno vse kroge cele zemlje; danes je narodno gospodarsko vprašanje prava znanost in tudi s to se moramo znati okoristiti. V to pomozi Bog!

K—

Govor državnega poslanca dr. Gregorca.

v državnem zboru v 236 seji dne 18. maja 1888

Visoka zbornica! Državni proračun poljedelskega ministerstva ima v naslovu

bil kedo od znancev na teh tajnih potih zalotil in gospod Grlica je s povdorkom pristavil, da je njegova dolžnost obitelj živeti in da, ako bog da, nikoli ne pride do tega, da bi se njegove hčere za šivilje vsprejemale.

Jula je skesano obljubila, da se bo poboljšala.

In po tej prvi, pojavljale so se čim dalje, tem pogostje nevihte na domačem nebu. Jednoč posadila je gospa Grlička Jaroslava na zatožno klop in mu prečitla dolgo vrsto pregreh, slikajoč zraven s kričečimi bojami žalostno bodočnost, ki bo po tako ničemno potračenim mladosti sledila. Obtoženec je mej tem pozorno sledil lepo obrobļenej senci njenih rokavov na tleh, ki se je pri živi gestikulaciji materinih rok tam tresavo premikala in se pred njegovim očesom iznenagla spremeni v peruti bajnega ptiča, na kojem je v duhu uže tolikrat letal mej ostrovi oblakov po azurnem morju; drugikrat zopet sprla se je Irena z materjo za dedično srebro; drugikrat moral je oče poslušati, kako se pod zločnimi streli soproge in hčere slika nad karabinci, sanj z Mazurom in vsa poljska slava v troske razbija kot gola fantazija brez cene, ki bi se imela konečno vendar uže umakniti kakemu odločnemu in razumnemu činu.

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

Jastreb contra Grlica.

Češki spisal Svatopluk Čech; prevel M. Vrnilež (Dalje.)

Z svojo srečo ni niti bolehní babici prizanašala. Čudo, da v svojem nevišku ni poslikane stene prevrnila. O, protivnost pomladi in zime! Ta pestra kitica iz naróčja milostne Flore pred upalim in zvenenim obličjem, pred temi razmršenimi, belimi lasmi, na kojih se leskečejo steklene dragulje, kakor ledni diamanti po snežnih zametih!

Zdelo se je, da to mrtvo obličje znenagla oživlja v kitični vonji, koja je Irena k njenima suhima ustnima pomolila. Naposled se je starka globoko oddahnala in odprla svoje velike, motne oči.

„Glejte, kaj mi je neznan čestitelj za god poslal!“

In starka gleda — gleda v ta rog pomladnega izobilja, oči ji dobivajo izraz življenja, obličje se ji jasni in iz ust ji dohajajo čudne šepetane besede. A ne govori z sedajnim svetom. Ta svet, iz kojega in kojemu govori, leži daleč, daleč za nami, a seraf človeškega napredka stoji mu z golim mečem prosvete v bran. Mi uže niti ne želimo nazaj v ta raj. Njegovi čudni pričeski z razpuščenimi kodri in pudrovim natrosom zde se nam komični, kakor njegove čudne obleke iz rožastega blaga, ki

ga sedaj na strani naslonjačev našivamo in na brezpetnike. Brez žalosti trgamo z sebe poslednje ostanke njegovih kastnih in inih predsodkov, njegovo prisiljeno pobožnost in paradno nevero — in ako bi s tem odvrgli i mnogo poetično bojazen in mnog kos dragega, suhega zlata.

A za našo starko bil je to raj. Tam je bila mlada in srečna, tam je žila kot krasna hčerká bogatega plemića v šumu in lesku, ki je uže davno odšumel in ugasnil. A milosrdna starost postavlja jo nazaj. Njena duša blodi zopet po sobah s pohištvom, ki morebiti uže davno trohni pri kakem prekupeu raritet, razgovarjačoe se z osebami, kojih slike počivajo uže na tleh mej najstarejšo šaro.

Tako je i sedaj govorila, gledajoč na pestro kitico, o nekakem plesu, polnem klanjajočih lasulj in šumečih pisanih pahale, polnem stvrjenih manšet in udvornosti, polnem plemiške dostojnosti in pižma.

No, Irena uvajala je i to tajnostno izveštje v sovisnost s krasoto svojega buketa.

Ves ljubi dan je imela z njim delo in je napolnil pri njegovi sladki vonji zaspala. Pri njenem zgavlji vspenjala se je kristalna vaza z dragimi cveti in njih bojine glavice prikimovale so si pri migavem svitu svetilnice, pri koji je na drugem voglu Jula šivala, tako čudno, kakor bi se posvetovala ob osveti, da je izvrše, kakor jo tako lepo Freiligrath opeva. In res so po noči iz svoje kristalne ječe iz-

stopili; javljine so i speči deklici rešitev zagonetke na uho prišepnili, radi katere si je bdeč zaman krasno glavico belila.

Žalibog moram vam povedati, da sta lesk in zadovoljnost z obličji Grličine obitelji tem vidneje ginila, čim bolj se je mesec h konci nagibal, kakor je gubila kitica dan na dan bojo in vonjo, dasi je bila skrbljivo zalivana in njegovana.

Prva nevihta vnesla se je nad Julo. Uže nekaj časa budila je sumnjo ostalih članov obitelji množina mušelinovih rožic, s kojimi je bila posuta mozica in tla okolu nje, kakor pogostnica bizgata Rimljana po rožnem dežju. Ta sumnja rastla je pri pogledu na različne povezke, biserce in navezke, s kojimi je ukrašala scela neznanne ženske obleke. In naposled objavila se je gola, grozna istina. Zvedelo se je, da je bila Jula licemerska lažnjivka. Iz prijateljic, na kojih nemudno svatbo je bila sumnjivi rožavi dež zvrnila, izcimila so se scela obična naročila, in prištedki iz Supovega, s kojimi je rodbini pomagala, ko je bila v stiski, promenili so se v golo bedno plačilo za delo.

Po skesani spovedi in bojazljivem opravičevanju, da je tako delo boljše nego dolgočasnost in da taki izredni dohodek v rodbinsko peneznico s časom gotovo ne škodi, spustil se je grom na grešno njeno glavo. Mati je proglasila, da izvestno niti kaplje krvi Podvanskih ne dremlje v žilah plebejske hčere, ki se je brez rdečice tako globoko ponižala. Irena je opozorila na škandal, ako bi jo

2 troškovni postavki, kateri mi dajeti povod, da stavim v interesu štirskega vinarstva nekatere prošnje do visoke vlade. Ti postavki ste: 1980 gold. za svilarstvo in vinarsko poskuševališče v Gorici in 16.260 gld. za vinarsko in sadjarsko poskuševališče v Klosterneuburgu. Oba poskuševališča sta gotovo potrebna in na svojem mestu. —

Čudno je le to, da edna največjih vinorodnih dežel avstrijskih, naša Štajerska nema takega zavoda. Štajerska ima vendar 34.257 hektarov vinogradov v 12 vinogradskih okoliših in 1546 občinah. Tisoče ljudi ima pri tem svoj zaslužek, milijone goldinarjev je uže dalo Štajersko vinstvo avstrijskim davkarjem. Nikakor ni neopravičena terjatev, če želimo, da bi visoka vlada kaj več storila za povzdigo in ohranjenje našega vinstva. Začenjalo se je sicer z vinarskim poskuševališčem na deželni sadjarski in vinarski šoli v Mariboru, toda, žal, ostalo je le pri začetkih.

V septembru 1876. leta zboroval je v Mariboru prvi avstrijski vinarski kongres. Vsprejet je bil sledeči sklep: „Kongres spoznava uspešno delovanje vinarskih poskuševališč in prosi, visoka vlada naj tudi v onih kronovinah, kjer so vinarske šole, osnuje poskuševališča za vinarstvo.“

Vsled tega sklepa dobil je tedanji ravnatelj Mariborske vinarske šole, gosp. Göthe, od visokega c. kr. poljedelskega ministerstva nalog, v novembru 1877. leta, da stavi pogoje za osnovo poskuševališče. To se je zgodilo in dne 25. februarja 1878. je poljedelsko ministertvo nakazalo podporo, ravno tako konci maja 1879. leta.

Takoj so se začela sledeča dela: 1. statistične poizvedbe o položaji in pogojih pridelovanja vina na Štajerskem — leta 1881 se je izdala statistika štirskega vinstva. — Žal, ostalo je delo nekončano; 2. zbiranje, opisovanje in razdelovanje prstij štirskih vinogradov; 3. poizvedovanja, kake trte so na Štajerskem in koliko so vredne in poskusi s trtami, katere naj bi se uvele. Posebna pozornost se je obračala na ameriške trte, zlasti one, katerim trtna uš prav nič ne škoduje. Ravnatelj Göthe napravil je poseben vrt za poskuševanja z ameriškim trtami.

Povedano dokazuje, da smo bili na najboljšem potu, da dobimo za vinorodno Štajersko dobro in namenu ugaajoče poskuševališče. Žal, vsa stvar je obtičala in državna podpora se je ustavila.

Nujno bi prosil visoko vlado, da bi preudarjala, če bi naš sedaj ne bilo potrebno to opuščeno poskuševališče zopet obnoviti in sicer tako, da bi se tam ameriške trte v večjem številu nasadile, da bi prebivalstvo, katero se bavi z vinstvom, dobivalo ameriške trte zastoj, ali prav po ceni. To prošnjo vsojam si utemeljiti z vedno večjim razširjanjem trtne uši na Štajerskem.

Gospoda moja! V državni proračun za 1884. leto postavilo se je za zatiranje Phylloxere vastatrix 32.936 gld.; za 1885 le še 24.936 gold.; za leta 1887 in 1888 pa še samo po 23.500 gld. Iz tega bi kdo sklepal, da se nevarnost zaradi trtne uši manjša. To pa nikakor ni res. Nevarnost je vedno večja, trtna uš se vedno bolj širi. Vedno več vinogradov je uničenih, zlasti na Štajerskem.

V avgustu 1880. leta opazili so na Štajerskem prvič trtno uš. Sedaj po sedmih letih, se uže vsi lepi vinogradi mej Dravo in Sotlo v skupnem obsegu 4342 hektarov ne dajo več rešiti pred trtno ušjo.

Sedaj pride vinogradski Haloški okoliš s 2700 hektari na vrsto; v 16 občinah so uže konstatovali trtno uš, in vinogradi, v katerih se še nahaja, merijo 716 oral. Zatorej preti sedaj Ptujskemu vinogradekemu okolišu s 983 hektari in slovečemu Ormoško-Ljutomerskemu okolišu z 2889 hkt. vinogradov. (Konec prih.)

Cehov X. predmetja v proslavo blagovestnikov sv. Cirila in Metoda. V svojej zadnji seji prišlo je poročilo tega okrajnega zastopa, o katerem smo tudi mi poročali, na dnevni red, in so dunajski očetje ozbiljno pretresali velevažno vprašanje, kako se jim je postaviti proti takim češkim provokacijam. Te razprave nam jasno kažejo, da naši zastopi v Avstriji, naj bodo uže mestni, deželni ali državni, s posebno slastjo trtajo čas s takimi ob sebi nenevarnimi vprašanji, mesto da bi se brigali za materialno blagostanje onih državljanov, ki so jih volili v zastope. Vsem tem dolgim in neplodnim debatam o pravicah enega ali drugega naroda, kriva je strast Nemcev, ki bi radi sami gospodovali in vse druge nenemške narode zatirali.

Dunajski listi poročajo, da se uže pričelkom prihodnjega šolskega leta odpro na gimnazijah v Celju in Mariboru slovenske, v Pazinu hrvatske, v Gorici in v Trstu pa italijanske paralele za nižje razrede. Čas bi bil res, da bi se nam te tako vroče želje in tako opravičene zahteve enkrat izpolnile. No, ako je vest nemških listov resnična, nikakor nam ne gre v glavo, zakaj slavna vlada ne odpre slovenskih paralel tudi na tržaški in goriški gimnaziji. Saj so vendar na obeh zavodih naši dijaki v večini; s tem, da dovoli italijanske manjini paralele, nam bi vlada naravnost pokazala, da manj ceni slovenske večine neomahljivo udanost in zvestobo državi in cesarju, nego italijansko omahljivost in več nego dvojljiv patriotizem.

Znano je, da je zastop glavnega mesta Zagreba z banovo vlado v opoziciji. Ban pa, kakor sploh vsi „liberalni“ Madjari, ne trpe opozicije in jo pobijajo s vsemi sredstvi, kjer naleté na njo. Tako tudi deželna vlada hrvatska stavi vse mogoče zapreke mirnemu delovanju mestnega zastopstva. To je bilo sklenilo pred nekoliko leti izposoditi si več milijonov, katere bi bilo upotrebilo za zgradbo vojašnice, vodovoda, šol itd. Denar bi bilo mesto dobilo prav po ceni, a vlada je prepovedala mestu izposoditi si ga. Po dolgem času se je vlada premislila, dovolila je, da si sme mesto izposoditi 1.800.000 gld. ter zapovedala, da mora v kratkem sezidati vojašnice. Mestu je to dovoljenje došlo o nepravem času, izposlovalo si je posojilo mnogo dražje, nego bi ga bilo imelo pred leti. To svoto posodila je mestu Zagrebu ogerska hipotekarna banka na 40 let po 5% za kurs 97.50. Mestu so ponujale tudi dunajske banke denar, ako bi bilo sprejelo te, pristadilo bi v dobi 40 let 96 tisoč gld., kakor je izračunil mestni odbornik dr. Frank. S tem denarjem sezida mesto vojašnice, katerim je bil položen temeljni kamen za cesarjevičevega bivanja v Zagrebu in katerih zgradba je po vplivu madjaronske vlade poverjena tujcu Madjaru, a ne domačinu Hrvat. Tak je ta „plemeniti“ madjarski narod.

O „plemenitosti“ Madjarov priča nam njih postopanje proti ubogim Slovkom. Znano je, da madjarski narod čedalje bolj gine in da bi naposled popolnoma izginil, da ne dobiva novih močij, dorastkov iz tujih nemadjarskih narodov. Madjari vporablja v pomadjarjevanje svojih podanikov vsa mogoča sredstva, šole, urade itd., a ker vse to ne pomaga in se njih število še vedno krči, začeli so sedaj slovaške otroke kar naravnost „loviti“ ter odvajati je iz rodne kraja v madjarske vasi in mesta, da se tako pomadjarje ter jim pomagajo povečati njih število. To neplemenito dejanje zakrivajo pod plašč milosrdja, trdeč, da odvajajo samo slovaške „sirote“ v madjarske kraje, kjer jim skrbje za delo in prihodnost. To pa ni res, kar nam pričajo madjarske novine „Egyertetes“, ki pravijo, da ogerska oblast lovijo otroke ter je siloma trgajo rodite ljem, da je odvajajo v madjarske kraje! — To je nov dokaz madjarskega barbarstva.

Vnanje dežele.

19. t. m. sešla sta se ruski in nemški car. Sprejem, kateri je Rusija napravila mlademu nemškemu vladarju, res je vreden slave ruske gostoljubnosti. Viljem II. ostane najbrže do ponedeljka na Ruskem. Pred odhodom ogleda si marino baltiskega morja. Vsa velika mesta ruska odpošljejo deputacije poklonit se visokemu gostu. Viljem II. je bode sprejemal v zimski palači. Vrne se preko Stokolma in Kodanja, kjer obišče kraljevi obitelji Švedske in Danimarske. Prva posledica tega pohoda v Peterburgu bode ta, da Koburžan ostavi Bolgarsko. S to mislijo so se tudi avstrijski diplomatje

nekako sprijazniti, kajti dunajski listi pišejo o tej stvari, kakor bi se bili uže udali v osodo. Z druge strani pa pišejo, da ta pohod v obče ne premeni mnogo političnega položaja Evrope in da ne more nikakor škodovati prijateljskim odnosajem rusko-francozskim. In baš to prijateljstvo uničiti bil je glavni namen Viljemove poti v rusko prestolico. Pred nekoliko dnevi je ruski car sprejel visokega dostojanstvenika Francozke, kateremu je zagotovil, da ostane prijateljstvo mej Francijo in Rusijo neskaljeno, svetoval pa je Franciji, naj bode mirna in naj čaka; Rusija ne zabi nikdar braniti francozskih interesov.

S r b s k a vlada dela na vso moč, da bi svetu pokazala, da je narod na kraljevi strani. Kraljeviča so pri dohodu v Beligrad slovesno sprejeli. Na kolodvoru so bili vsi ministri, mestni župan, vojniki v paradi, zvečer so napravili baklado in podoknico. Iz kraljevine pa pošiljajo mestni zastopi čestitke povrnivšemu se kraljeviču. Kraljica biva sedaj v Parizu. Govore, da si neka stranka na Srbskem zelo prizadeva, spraviti kraljevo soproga in zaprečiti lečitev pod tem pogojem, da kraljica ostane še nadalje v inozemstvu. Izvrši naj se stvar, kakor se hoče, prej ali slej mora doleteti Milana zaslužena kazen za to podlo dejanje. Na Kijeviskih slavnostih v spomin 900letnice pokrščenja Rusov ne bode srbska cerkev, ki je pravoslavna kakor ruska, oficijelno zastopana. Abisinci, na pol divjaki, odposlali so iz daljne Afrike deputacijo, da u Kijevu oficijelno zastopa njih pravoslavno cerkev. Srbi, bratje po veri in jeziku, pa ne store tega. Tu se nam kaže zopet ona nesrečna slovanska nesloga, ki nas vedno tlači in preganja.

O razmerah na Bolgarskem nam priča najzgovornejši nered v nekih krajih. Pri Belovi napali so hajduki neke trgovce ter je odvedli z seboj v gore. Mejetniki je tudi avstrijski podanik. Hajduki zahtevajo menda prav veliko odkupnino. Vlada je zaradi tega vzela pod svoje varstvo in v svojo režijo železnico v istem okraji.

Iz B e r o l i n a prinaša francoski list „Figaro“ velevažno vest. Precej, ko se povrne Viljem II. domov, odpotuje grof Herbert Bismark v Pariz, da stavi tam predlog o splošnem razoroženju. Ako bi Francija ne hotela sprejeti te ponudbe, opravil bi formalno napoved. Ako bi bila to res posledica poti nemškega cesarja v Peterburg, moral bi biti ves svet hvaležen mlademu vladarju za to dejanje. Evropa bi se zopet oddahnila ter bi obrnila svoj denar in svoje moči v plemenitejšje svrhe nego v večno pomnoževanje vojnih sil.

F r a n c o z k a zbornica je dovolila vladi 67 milijonov frankov za utrdbo vojnih pristanišč in za pomorske vojne priprave. Boulanger ima, kakor javljajo, malo upanja, da bi bil zopet izvoljen poslancem. Viktor Napoleon je dal sicer svojim volilcem na prosto voljo, ako hočejo oddati generalu svoje glase, a kakor se kaže, zgubil je Boulanger tla pod nogami in se bode moral bržkone popolnoma vmakniti iz političnega življenja.

P a p e ž si prizadeva sprijazniti prepirajoče se stranke Bourbonse vladarske rodovine na Španjskem. V ta namen prizadeva si cerkveni glavar, da bi bratranec Don Karlosa, Don Jayme poročil princezinjo Astursko. Grof Caserta, ki je bil do sedaj kraljici sovražen, vdal se jej je in celo dovolil, da se njegovi sinovi šolajo v državnih vojaških zavodih. Tudi avstrijskemu dvoru je menda mnogo na tem ležeče, da se spravijo vse te stranke, zlasti ker je mladi, nedoletni kralj Alfons VIII. slabega zdravja in bržkone kmalu umre. Papež je izdal tudi posebno encikliko irskim škofom, v kateri ostro graja postopanje irske stranke in prepoveduje duhovnikom vmešavati se v te politične posle. To Irce, ki so se baš od papeža nadejali podpore, nemilo iznenadi.

V C h i c a g o u v Ameriki zaprli so mnogo anarhistov, ki so hoteli zanetiti upor in zapaliti hiše sodnikov in drugih dostojanstvenikov.

DOPISI.

Trst, 16. julija. Brali smo, nedavno tega, v Edinosti, da je odbor političnega društva istega imena sklenil prošnjo na tukajšnje poštne ravnateljstvo, naj se v Trstu napravi na poštni pečat zraven nemškega „Triest“ tudi slovenski „Trst“. Bil je pač zadnji čas, da je društvo „Edinost“ kaj takega sklenilo, posebno

ker so se prav za časa sedanjega ravnatelja Bieringer-ja začele preosnove poštne pečatov po poštah, podredjenih tržaškemu ravnateljstvu. Kjer smo poprej brali na poštah nemško in s l o v e n s k o ime dotične pošte, akoprav bi to moralo biti baš nasprotno: prej slovensko in potem še-le nemško ali italijansko ime, ker na slovenskih tleh bi morali biti vendar naj prej Slovenci, odnosno Hrvatje gospodarji, ne pa tujci, česar pa se žalibog ne prizna, — vidimo in čitamo sedaj samo nemško ali italijansko ime kraja, kjer je pošta. Kaka je to ravnopravnost in kje se izpolnjuje glasoviti „paragraf“ 19. dr. t. p. vedel bi nam povedati samo sedajni poštni ravnatelj. — Kar je bilo za njegovega prednika dobro in prav, zakaj bi zanj ne bilo, četudi je oni hotel povsod nemščino za državni jezik proglasiti. Ako je zato imel od zgoraj migljaj ali povelja, ne vemo. Prej n. pr. smo brali na poštah pečatih Zagorja na Notranjakem in spodaj nemški (?) „Sagurie“, sedaj pa vidimo samo „Sagurie“, katere besede prav za prav nič ne pomenijo; morebiti bi nam je znalo poštno vodstvo raztolmačiti in tako pokazati svojo jezikoslovno vednost. Brali smo poprej za časa poštnega ravnatelja Hertausa na poštne pečatu „Dolnja Košana“ in spodaj je stalo: Unter Koschana, sedaj stoji pa samo zapisano Koschana b. St. Peter. In tako bi lahko navel še dolgo vrsto imen in sprememb na poštah pečatih. Celo Ljubljana ima sedaj samo poštne pečate: Laibach; pri oddelku, kjer se oddaje in sprejema vozno blago in na kolodvoru ljubljanskem stoji vedno napisano Laibach-Bahnhof. Zakaj da slovenski mestni zastop v tem nič ne stori, in se ne potegne za čast slovenskega glavnega mesta, nam je neumljivo.

Kar sedajni poštne ravnatelj v Trstu, v mestu, kjer je bil prej poštne vodja ni si upal ali ni mogel odpraviti, akoravno je mesto, kakor povdarja posebno njega zastop, vedno popolnoma italijansko (?) namreč v Zadru, to je prišedši v Trst dal spremeniti, in kjer so bili prej dvojezični pečati, italijanski in nemški (se razume), to se je pa tudi sedaj predrugačilo in ostalo je samo malo nemško ime, tako da bi človek moral skoraj s povekševalnim steklom iskati imena, da bi ga dobil kje v kakem kotu. — Čudimo se samo, kako da ravnateljstvo tudi v isterskih mestih ne da napraviti nemških imen na poštne pečate, Ober-Unter-Mitterburg, Kaisersfeld, Rotsdorf, ali pa so morebiti tudi uže tam taka imena, ker nismo uže dalj časa dobili nikake stvari iz onih krajev; ali so morebiti uže naročena pri urezovalcih, kakor se nahajajo na postajah isterske železnice, n. pr. St. Peter im Walde, katero ime so jim menda bogovi iz Olimpa na posodo poslali, ali Divacca — bolje Divazza — za naše ime Divača. — Kateri jezikoslovec si je tukaj možgane brusil pri tem imenu, zaslužil bi pač zlato runo prvega bržanskega osla, — da je mogel prenoviti pravo slovensko ime Divača v „dvojno kravo“.

Take raznovrstne misli nam dohajajo, ko čitamo imena raznih poštah postaj v Istri in na Primorskem sploh, da bi večkrat prav lahko mislili, da smo kje v deželi, kjer stanujejo Kafri in Hotentoti in druga taka ljudstva.

Poslanec Jenko je interpeloval vlado zaradi imena Castelnuovo, povdarjajoč, da se pristavi slovenski „Podgrad“, da bi se vsem zmotnjavam v okolišju prišlo, in da bi se pisma z imenom pošte Castelnuovo ne pošiljala v Dalmacijo in od tam nazaj gori. — Sedaj se je ustanovila v „Castelnuovo“ tudi brzojavna postaja; če se je imenu tudi dodalo slovensko kakor ljudje sploh govore „Podgrad“, smo prav radovedni, in upamo, da nas bode kateri naših prijateljev od tam podučil, kako je. — Kakor poznamo razmere, težko da bi se bilo kaj spremilo tam in drugod!

Izvestno drugega ne bode ostalo, kakor da bode društvo „Edinost“ najbrž moralo pritožiti se na visoko trgovsko ministertvo, ker od tam upamo prej pravice dobiti, kakor pa od nižjih gospodov, kateri se hočejo visokim prikupiti. — Postal je, odkar ni še posebno dolgo, v tem ministertvu sekcijski načelnik Rinaldini, kateri ima brata tukaj zastopnika namestništva, in upamo, da se bode dal oni gospod dobro podučiti o tukajšnih narodnostnih razmerah in pravicah in upamo tudi, da, če se trgovsko ministertvo peča bolj z drugimi stvarmi, vendar bode voljno tudi spolniti naše želje in zahteve, katere se opirajo popolnoma na državne temeljne postavbe in mislimo, da tudi o tem ministertvu veljajo besede napisane na Dunaji v zlatih črkah: „justitia fundamentum regnorum“.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nemški liberalni listi sprožili so idejo o shodu vseh levčarskih državnih poslancev, da se pogovore o nadaljnjem postopanju te stranke v državnem zboru. Levica čuti, da je zaradi svoje razcepljenosti v toliko strank in stranic zgubila ves svoj pomen in vpliv v avstrijski zbornici in je prepričana, da se morajo vse frakcije dogovoriti o vzajemnem delovanju. Dalmatinski deželni zbor je bil zaključen po kratkem zasedanju.

Dunajskemu magistratu ne daje miru ona nedolžna cerkvena slovesnost tamošnjih

